

leden en dezen een subjectief recht bezaten tegenover genen. Zoo moest ook de Germaansche beschouwing van den Staat, toen eenmaal uit de verbinding van geslachten tot stammen en van stammen onderling zich een staat gevormd had, geheel afwijken van de Romeinsche, en moest voor haar de Staat, in plaats van een machine, een organisatie zijn met levende leden, een boom, die evenmin alleen stam als alleen takken of bladeren is, of een lichaam, gelijk ons, met betrekking tot de Kerk, Gods Woord daarvan een beeld geeft. In den Germaanschen staat treedt juist dit scheppingswerk Gods heerlijk in het licht, waarvan Paulus zegt 1): »Want ook het lichaam is niet een lid, maar vele leden. Indien de voet zeide: Dewijl ik de hand niet ben, zoo ben ik van het lichaam niet; is hij daarom niet van het lichaam? En indien het oor zeide: Dewijl ik het oog niet ben, zoo ben ik het lichaam niet; is het daarom niet van het lichaam? Ware het geheele lichaam het oog, waar zou het gehoor zijn? Ware het geheele lichaam gehoor, waar zou de reuk zijn? Maar nu heeft God de leden gezet, een iegelijk van dezelve in het lichaam, gelijk Hij gewild heeft. Waren zij alle maar een lid, waar zou het lichaam zijn? Maar nu zijn er wel vele leden, doch maar een lichaam. En het oog kan niet zeggen tot de hand: Ik heb u niet van noode: of wederom het hoofd tot de voeten: Ik heb u niet van noode.»

Terwijl dus in den Romeinschrechtelijken staat elke publiekrechtelijke eenheid als vervullende een staatsdoel en als zijnde een staatsdeel, niet bestaan kon zonder de scheppende daad van den staat, vond de Germaansche staat bij zijn ontstaan een aantal kringen uit zichzelf bestaande, waarvan men eer zeggen kon dat zij aan den staat het leven geschonken hadden, dan dat die kringen, ieder met zijn eigen belangen en zijn eigen rechten, uit hem waren voortgekomen.

1) I Cor. 12 : 14—21.